

עפ"ג 35986/03/14 - מערער, אליהו אברהם נגד משיבה, מדינת ישראל - משרד החקלאות

בית המשפט המחוזי בבאר שבע

עפ"ג 35986-03-14 אברהם נ' מדינת ישראל

בפני כב' הנשיא י' אלון - אב"ד
כב' השופט י' צלקובניק
כב' השופט א' ביתן
מערער אליהו אברהם ע"י ב"כ עו"ד ע' פורת
נגד מדינת ישראל - משרד החקלאות ע"י ב"כ עו"ד ד' שנער
משיבה

פסק דין

השופט א' ביתן:

כללי

1. המערער הורשע בבית משפט השלום באר-שבע ב- 33 אישומים שעניינם שיווק ביצים שלא כדין ועבירות נלוות - עשיית מעשה העלול להפיץ מחלה, הובלת ביצי מאכל שאינן מוחתמות, ויבוא מוצרים מבעלי חיים ללא היתר - שנעברו על ידו בשנים 2008-2013. בית המשפט קבע מתחם עונש הולם לכל אישום והטיל על המערער עונש כולל של 24 חודשי מאסר בפועל, 3 חודשי מאסר על תנאי, קנס בסך 65,000 ₪ או 13 חודשי מאסר תחתיו, וחתימה על התחייבות בסך 20,000 ₪.

הערעור מופנה נגד חומרת העונש.

2. ב"כ המערער טען, כי העונש שהוטל על המערער חריג בחומרתו והוא חמור אף מהעונש שהמשיבה דרשה, וביקש להתערב בו בצורה משמעותית, לקצר את תקופת המאסר, להקטין את סכום הקנס ולקצר את תקופת המאסר שנקבעה תמורתו. לטענתו, מתחם העונש הולם למעשי המערער נע בין מאסר על תנאי למאסר בעבודת שירות. ובית המשפט לא נתן את המשקל הראוי לנסיבותיו הקשות של המערער; להודאתו המיידית ולחרטתו; ובנוסף, הודאת המערער ניתנה, ברוב התיקים, כשהוא איננו מיוצג על ידי עורך דין וכשעובר לכך המשיבה לא הודיעה על כוונתה לדרוש להטיל עליו מאסר בפועל והדבר פגע בהגנתו ובזכותו למשפט הוגן. באשר לקנס, טען, כי כל הסחורה שלגביה עבר המערער את העבירות נתפסה על ידי המשיבה; רווחי המערער ממעשי העבירה היו זעומים; מצבו הכלכלי של המערער בכי רע; ואין לו יכולת לעמוד בתשלום הקנס שהוטל עליו; וטען, כי תקופת המאסר חלף הקנס

עמוד 1

שנקבעה למערער, בלתי סבירה.

3. ב"כ המשיבה טענה, כי המערער הורשע ב 33 עבירות של שיווק ביצים שלא כדין, ושבמעשיו טבועה סכנה לשלום הציבור. באשר לעובדה שבחלק ניכר מההליכים שהתקיימו בבית המשפט קמא המערער לא היה מיוצג והתביעה לא הודיעה על כוונתה לדרוש להטיל עליו מאסר בפועל, הסבירה, כי בשלב הראשון, כאשר המערער הודה בכתב האישום שייחס לו 10 אירועים, לא היה בדעת התביעה לדרוש עבורו מאסר בפועל ועל כן באותו שלב לא היתה חובה למנות לו סניגור. אולם, כאשר הוגש נגדו כתב אישום נוסף, שכלל חמישה אישומים, התביעה הודיעה לבית המשפט על עמדתה העונשית, המחייבת ייצוג, ובית המשפט מינה למערער סניגור מהסנגוריה הציבורית.

באשר לרמת הענישה המקובלת, טענה, כי אין ברשותה פסקי דין היכולים לתמוך בעונש שהוטל על המערער והפנתה לפסקי דין בהם הוטלו על נאשמים, בנסיבות קלות יותר, 5 חודשי מאסר בפועל ו- 6 חודשי מאסר בעבודת שירות, וטענה, שעניינו של המערער חמור בהרבה ולחובתו הרשעה קודמת אחת בעבירות דומות.

דין והכרעה

1. אכן, אין מקום להקל ראש בעבירות שעבר המערער, הן מצד הסכנות הטבועות בהן לציבור, הן מצד היקפן ומשכן והן בהתייחס לכך שהמערער הורשע בעבר בעבירות דומות ודינו נגזר למאסר בעבודת שירות ולמאסר על תנאי.

אלא, שכבכל עניין, יש לשמור על פרופורציה מתאימה בין מעשה העבירה בנסיבותיו לסוג העונש ומידתו, וכאן, נראה, שהעונש שהוטל על המערער חורג מהמידה ויש להתערב בו.

2. עיון בפרוטוקולים של משפטו של המערער בבית המשפט קמא מגלה, כי בשלבים שונים, משמעוטיים, של המשפט, הכללים הבסיסיים ביותר של ההליך המשפטי הפלילי, לא קויימו כראוי.

3. בזמן הרלוונטי, עמדו נגד המערער בבית המשפט חמישה כתבי אישום שונים - על 24 אירועי עבירה - והיו תלויים ועומדים נגדו עוד 9 אירועי עבירה שטרם הוגש עליהם כתב אישום.

· ביום 12.12.11 התקיים בבית המשפט קמא (בפני כב' השופטת ד' בית - אור) דיון בת.פ. 40509-09-10, בו יוחסו למערער 11 אישומים.

בפתח הדיון, אמר המערער את הדברים הבאים:

"אני מכיר את כתבי האישום. אני מבקש דחיה כדי לעשות צירוף תיקים. אני אודה בכל התיקים..."

ובהמשך, אמר, "אני מודה בכל כתבי האישום שבנדון..."

בעקבות דברים אלה, בית המשפט נתן הכרעת דין, שעל פי כותרתה התייחסה לתיקים הפליליים 4239/09 ו-

"לאור הודאת הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתבי האישום הנ"ל, אני מוצאת אותו אשם ומרשיעה אותו בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום הנ"ל."

סעיף 143 לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, שכותרתו "תחילת המשפט", קובע:

"בתחילת המשפט יקרא בית המשפט את כתב האישום באזני הנאשם, ויסביר לו, אם ראה צורך בכך, את תכנו, אולם רשאי בית המשפט לא לעשות כן לגבי נאשם המיוצג על ידי סניגור, אם הודיע הסניגור לבית המשפט, כי קרא את כתב האישום באזני הנאשם והסביר לו את תכנו, ואם אישר הנאשם את ההודעה; דברי הנאשם וסניגורו ירשמו בפרוטוקול."

וכאן, בית המשפט לא קרא את כתב האישום לנאשם ולא הסביר לו את תכנו.

ובנוסף, הנאשם ובית המשפט משתמשים ביחס לכתבי האישום בהם הודה הנאשם, בלשון יחיד ורבים בערבוביה; לא ברור מהיכן צץ כתב האישום השייך לת.פ. 4239/09 המוזכר בכותרת הכרעת הדין; ולא ברור למה התכוון הנאשם בהצהרתו כי הוא מודה "בכל כתבי האישום שבנדון", שהרי ה"נדון" באותו דיון היה כתב האישום של ת.פ. 40509-09-10 בלבד.

· ביום 23.9.12 התקיים דיון במשפטו של המערער. בפתחו, הצהירה התובעת כי למערער יש תיק נוסף שמספרו 29965-02-11 - המייחס לו 5 אישומים, ובנוסף, יש לו עוד 5 תיקים שטרם הוגשו בהם כתבי אישום, שמספריהם - 32002, 30983, 30683, 31005 ו- 34817.

בתגובה לדברים אלה, אמר הנאשם: "אני מודה במעשים המיוחסים לי בכתב האישום שמספרו 29965-02-11 בעבירות של הובלת ביצים ללא היתר". ובית המשפט (כב' השופטת בית - אור) נתן הכרעת דין, בלשון הבאה - "לאחר שהנאשם הודה במעשים המיוחסים לו בכתב האישום, אני מרשיעה אותו".

ובהמשך, הנאשם אמר כי הוא מודה בתיקי האירוע שמספריהם צוינו על ידי התובעת, ובית המשפט לא קבע כל קביעה בעקבות דבריו ורק קבע את התיק לטיעונים לעונש למועד אחר.

גם כאן, כתב האישום בת.פ. 29965-05-11, שלא היה קבוע לדיון באותו היום, לא הוקרא לנאשם על ידי בית המשפט ותוכנו לא הוסבר לו. יתרה מכך, הנאשם אמר כי הוא מודה במעשים המיוחסים לו בכתב האישום האמור "בעבירות של הובלת ביצים ללא היתר". ואילו כתב האישום מייחס לו עבירות של "עשיית מעשה העלול להפיץ מחלה", "שיווק ביצים שלא כדין" והובלת ביצי מאכל שאינן מוחתמות וללא תעודת משלוח. ובסופו של דבר בית המשפט איננו מתייחס לפער שבין נוסח הודאת הנאשם לנוסח העבירות שבכתב האישום והוא קובע בהכרעת הדין כי על יסוד הודאת הנאשם הוא "מרשיע אותו", מבלי לציין במה הוא מרשיע אותו. (והמותב שגזר את דינו יצא מהנחה שהוא הורשע בכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום).

גם פרטי חמשת האישומים האחרים, בתיקים שהתביעה טרם הכינה עליהם כתב אישום, לא הוצגו בפני המערער וגם לא בפני בית המשפט וממילא הם גם לא הוקראו למערער על ידי בית המשפט ולא הוסברו לו.

ובנוסף, לאחר "הודאת הנאשם בתיקי האירוע" בית המשפט לא נתן הכרעת דין ולא הרשיע את המערער על הודאתו. וכבר עתה יצוין, כי גם בשלבים הבאים בית המשפט לא נתן הכרעת דין המרשיעה את הנאשם על

אירועים אלה.

4. עד לשלב המתואר, הודה המערער בכתבי אישום ובתיקים פתוחים שטרם הוגש בהם כתב אישום, ב- 22 אישומים (מתוך 33 עליהם נתן את הדין), מבלי שהיה מיוצג על ידי עורך דין ומבלי שהתביעה הודיעה לבית המשפט כי בדעתה לדרוש להטיל עליו מאסר בפועל ושיש למנות לו סנגור.

דברי ב"כ המשיבה בערעור, כי ברגע שהוגש נגד המערער כתב האישום השני, שייחס לו חמישה אישומים - הכוונה היא לת.פ. 11-02-29965- התביעה הודיעה לבית המשפט על עמדתה העונשית, המחייבת מינוי סנגור, אינם מתארים את התמונה כולה. אמנם, בדיון שהתקיים ביום 12.7.12 בפני כב' השופט ג' אמוראי בתיק 11-02-29965, הודיעה התביעה לבית המשפט על כוונתה לדרוש להטיל על המערער מאסר ועל הצורך הנגזר מכך למנות לו סנגור ובית המשפט הורה לסנגוריה הציבורית למנות למערער סנגור וקבע את הדיון ליום 12.10.31, אולם, כמתואר, קודם לכן, בתאריך 12.9.23, התקיים דיון בפני כב' השופטת בית אור, והתובעת הודיעה בו על קיומו של התיק הנ"ל ולא הצהירה כי בכוונת התביעה לדרוש להטיל על הנאשם מאסר, והנאשם הודה במה שהודה - מבלי שהיה מיוצג ע"י עורך דין- ובית המשפט הכריע את הדיון כפי שהכריע וקבע את התיק לטיעונים לעונש.

כאן המקום להזכיר את הוראות סעיפים 15א' ו- 15ב' לחסד"פ, המדברות בעד עצמן -

"15א.א(1) סבר תובע כי קיימת אפשרות שיבקש מבית המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל אם יורשע, יודיע על כך התובע לבית המשפט במועד הגשת כתב האישום או במועד אחר לפני תחילת המשפט.

(2) מסר התובע לבית משפט הודעה כאמור בפסקה (1), יודיע על כך בית המשפט לנאשם ולסניגוריה הציבורית.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א)1), לא מסר התובע הודעה כאמור באותו סעיף קטן לפני תחילת המשפט, וסבר התובע, לאחר תחילת המשפט, כי נתגלו נסיבות חדשות או נמצאו טעמים אחרים המצדיקים, לדעתו, לבקש מבית המשפט להטיל על נאשם עונש מאסר בפועל, יודיע על כך התובע לבית המשפט ולנאשם בהזדמנות הראשונה."

15ב. "לא יטיל בית משפט עונש מאסר בפועל על נאשם שאינו מיוצג..."

5. בנוסף, המותב שגזר את דינו של המערער הניח בטעות שהוא הודה והורשע גם בת.פ. 11-05-6109, בו מיוחסות לו עבירות של עשיית מעשה העלול להפיץ מחלה, שיווק ביצים שלא כדין והובלת ביצי מאכל ללא חותמת וללא תעודת משלוח. למעשה, תיק זה עדיין מתנהל בבית המשפט והוא קבוע לדיון בפני אותו מותב ליום 6.10.14.

6. אין בפגמים המתוארים כדי להצדיק ביטול ההליך כולו והחזרת הדיון לבית המשפט קמא, אולם יש בהם כדי לתמוך בהקלת העונש שהוטל על המערער.

7. מדיניות הענישה הנהוגה, הינה מרכיב חשוב בקביעת מתחם העונש ההולם. בית המשפט קמא לא התייחס בגזר דינו למרכיב זה ולא ציין מהי מדיניות הענישה הנהוגה בעבירות בהן הורשע הנאשם.
8. עיון בפסיקה אליה הפנו הצדדים - בבית המשפט קמא ובערעור - מלמדת, כי על דרך הכלל עבירות מהסוג בו הורשע המערער נדונות לעונשי מאסר של מספר חודשים - בעבודת שירות או בפועל. התובעת עצמה הצהירה, בהגינות, כי לא מצאה פסקי דין התומכים בעונש שהוטל על המערער.
- בע"פ (י-ם) 8912/04 חברת ביצת הכסף בע"מ נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (02.07.07), הורשעו המערערים - חברה בע"מ ומנהלה - בעבירות של שיווק ביצים שלא כדין ובעבירות נוספות, בדומה לעניינינו, ובית המשפט גזר על מנהל החברה 5 חודשי מאסר - מחציתם בפועל ומחציתם בעבודת שירות - מאסר על תנאי, קנס וחתימה על התחייבות. הם ערערו בין היתר על גזר דינם ובית המשפט המחוזי קיבל את ערעור המערער והורה כי כל תקופת המאסר תהיה בעבודת שירות, ואמר את הדברים הבאים:
- "הצצה אל עבר פסיקת בתי משפט השלום השונים מעלה, כי בעת שאלו גוזרים את דינם של מי שביצעו עבירות דומות אלו שביצע המערער שלפנינו, אין הם נוהגים לכלול בעונשיהם מרכיב של מאסר בפועל (ראו ת"פ (שלום - ת"א) 6737/02 מדינ"י נ' אג'מן, ניתן ביום 7.7.04; ת"פ (חד') 2455/03 מדינת ישראל נ' בן חידר, ניתן ביום 26.9.04; ת"פ (חד') 1823/04 מדינ"י נ' בן חידר, ניתן ביום 23.12.04; ת"פ (חד') 3416/04 מדינ"י נ' נחום יריב, ניתן ביום 30.6.05; ת"פ (חד') 1082/05 משרד החקלאות נ' חג'אזי, ניתן ביום 27.12.05; ת"פ (שלום ת"א) 3432/06 מדינ"י נ' כהן, ניתן ביום 3.6.07).
- אמנם, במקרים הנזכרים לעיל בוצעו, ככלל, עבירות בהיקף פחות נרחב לעומת אלו שבוצעו במקרה שלפנינו. בחלק מן המקרים הנאשמים הודו באשמה ולא ניהלו משפט. **עונש מאסר בפועל, ולו לריצוי בעבודות שירות, מהווה "קפיצת מדרגה" בענישה על עבירות של שיווק ביצים בניגוד לכללים ובאופן העלול לגרום להפצת מחלה...**"
- העניין שנדון בת.פ. 44532-11-11 מדינת ישראל נ' איסטחרוב (מיום 27.02.14), דומה באופיו ובמרכיביו העיקריים לעניינו של המערער. הנאשם שם הורשע ב 23 אישומים, בעבירות שונות - כעבירות בהן הורשע המערער כאן - וכמות הביצים בה דובר היתה בסדרי גודל משמעותיים. הצדדים שם המליצו לבית המשפט להטיל על הנאשם מאסר בעבודת שירות בטווח שבין 3 ל - 6 חודשים ובסופו של דבר הנאשם לא שיתף פעולה עם הממונה על עבודות השירות ובית המשפט גזר עליו 5 חודשי מאסר בפועל, 7 חודשי מאסר על תנאי, קנס בסך 40 אלף ₪ והתחייבות על סך 50 אלף ₪.
9. יצוין, כי בבית המשפט קמא התביעה טענה למתחם עונש הולם שבין 18-24 חודשי מאסר וביקשה להטיל על המערער עונש שלא יפחת מ 18 חודשי מאסר בפועל. כך שיש לראות בעונש המאסר שבית המשפט הטיל על המערער כחמור מזה שהתביעה ביקשה.
10. בית המשפט קמא הטיל על המערער קנס בסך 65 אלף ₪ או 13 חודשי מאסר תחתיו.
- יזכר, כי העיקרון המנחה בענישה הוא קיומו של יחס הולם בין מעשה העבירה לסוג ומידת העונש. ושבהקשר לקנס, יש להתחשב במצבו הכלכלי של הנאשם אף בקביעת מתחם עונש הקנס כל שכן בקביעת הקנס עצמו. נראה לי כי תקופת המאסר חלף הקנס צורמת באורכה והיא בלתי פרופורציונאלית בעליל.
11. בשקלול מכלול הנתונים, נראה לי כי העונש שהוטל על המערער חמור יתר על המידה ויש להקל בו. נראה לי שיש להעמיד את עונש המאסר של המערער על 10 חודשים ואת הקנס על 40 אלף ש"ח או ארבעה

חודשי מאסר תחתיו. ולהותיר בעינם את יתר מרכיבי העונש שקבע בית המשפט קמא.

אליהו ביתן, שופט

הנשיא י' אלון:

אני מצטרף לכל האמור בחוות דעתו של חברי השופט א. ביתן על נימוקיה.

**יוסף אלון, שופט
נשיא**

השופט י' צלקובניק:

אני מסכים.

יורם צלקובניק, שופט

אשר על כן, הוחלט ברוב דעות לקבל את הערעור כמפורט בחוות דעתו של כב' השופט א' ביתן.

ניתן היום, כ"ו אייר תשע"ד, 26 מאי 2014, במעמד הצדדים.

אליהו ביתן, שופט

**יורם צלקובניק,
שופט**

**יוסף אלון, שופט
נשיא אב"ד**